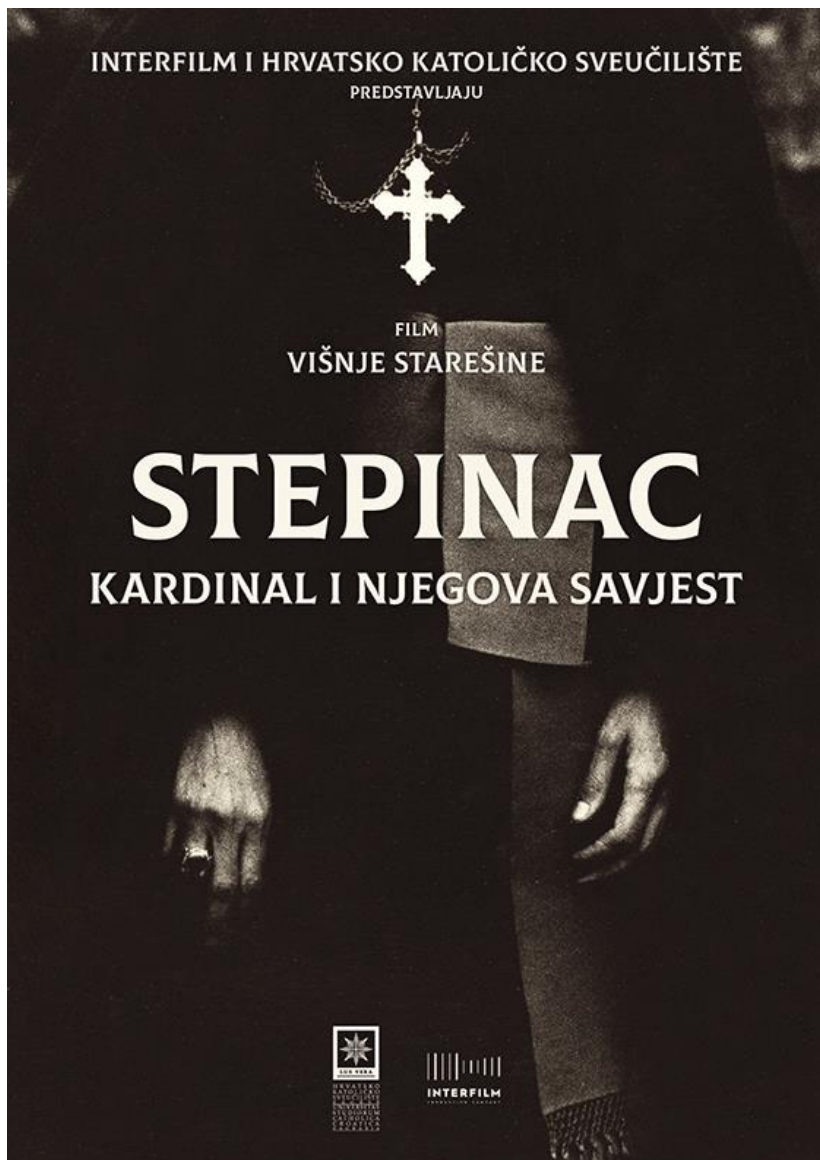

HRVATSKO
KATOLIČKO
SVEUČILIŠTE
Z A G R E B
UNIVERSITAS
STUDIORUM
CATHOLICA
CROATICA
Z A G R A B I A

NASTAVNI MATERIJAL

AUTORICE:

Vjera Brković, prof.,
Odjel za povijest
Hrvatsko katoličko sveučilište

Marta Petrić, mag. hist.

Tematsko planiranje

Prirodoslovno-matematička, jezična, prirodoslovna i klasična gimnazija, Povijest, 4. razred - 70 sati
--

Opća gimnazija, Povijest, 4. razred - 96 sati

Tema: Stradanja stanovništva i demografske promjene u Drugome svjetskom ratu u Hrvatskoj, Europi i svijetu: zločini, stradanja i totalni rat. Vojne i civilne žrtve. Nacionalni, rasni, vjerski i ideološki progoni i stradanja. Holokaust, genocidi i drugi zločini protiv čovječnosti.

Domena A: Društvo

Ishod na razini nastavnog predmeta: POV SŠ A.4.1. Učenik prosuđuje međusobne odnose različitih društvenih skupina te dinamiku društvenih promjena u Hrvatskoj, Europi i svijetu u prvoj polovici 20. stoljeća.

Odgojno-obrazovni ishodi na razini teme:

Učenik će savladati te biti sposoban:

1. analizirati temeljne karakteristike utjecaja totalitarnih režima na živote pojedinaca i društvenih skupina,
2. prosuditi uzroke, obilježja i posljedice diskriminacije te kršenja ljudskih prava na rasnoj, ideološkoj, nacionalnoj i vjerskoj osnovi u totalitarnim režimima hrvatske povijesti 20. stoljeća,
3. usporediti odnos političkih režima - ustaške Nezavisne Države Hrvatske i komunističke Jugoslavije prema pojedincu unutar društva koji se bori za poštivanje ljudskih prava,
4. tumačiti djelovanje i položaj pojedinca u povijesnoj svakodnevici života u totalitarnom sustavu,
5. vrjednovati utjecaj postupaka političkih totalitarnih sustava na svakodnevni život i ljudska prava - primjer komunističke propagande kao dio opismenjavanja nepismenog stanovništva.

Predviđeni broj sati za realizaciju teme: 4 školska sata. Iz teme izdvojeno: *Nacionalni, rasni, vjerski i ideološki progoni i stradanja - primjer djelovanja nadbiskupa Stepinca*. Priprema je napisana za blok sat (2 školska sata).

Opis teme:

U vrijeme ratne ekspanzije nacističkog Trećeg Reicha i fašističke Italije tijekom Drugog svjetskog rata, na prostoru Hrvatske stvorena je ustaška satelitska Nezavisna Država Hrvatska. Bez stvarne samostalnosti i suverenosti predstavlja jednostranačku, diktatorsku i marionetsku državu pod patronatom Njemačke i Italije koja provodi rasno – etničke zakone te osniva koncentracijske logore. Porazom u Drugom svjetskom ratu, Nezavisna Država Hrvatska je ostala dio prošlosti, a Komunistička partija Jugoslavije preuzela je vlast kao borac protiv fašizma. Odmah nakon završetka rata Partija je pokrenula obračun s neprijateljima te revolucionarnim terorom pomoću represivno–propagandnog aparata utrla put komunizmu, u svrhu izgradnje novog jugoslavenskog društva, što je obilježilo daljnju povijesnu događajnicu hrvatske moderne povijesti dvadesetog stoljeća. Analizom života i djela nadbiskupa Alojzija Stepinca, učenici će prosuditi i vrjednovati stvarna obilježja navedenih totalitarnih sustava i njihovo djelovanje na pojedinca i društvo te njegovu svakodnevicu.

Povezanost s nastavnim predmetima:

Geografija:

GEO SŠ A.4.1. Učenik analizira utjecaj globalizacije na nacionalni identitet i suverenitet te navodi primjere nematerijalne i materijalne baštine kao elemenata nacionalnoga identiteta. Korelacija teme postiže se analizom utjecaja totalitarnih režima na ljudska prava u prošlosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta. Istodobno, učenici tumače multikulturalnost na hrvatskom prostoru za vrijeme Drugog svjetskog rata te u poslijeratno doba. Nakon prosudbe moralnih pitanja: zločina, stradanja, progona, holokausta i drugih zločina protiv čovječnosti, učenici aktivno sudjeluju u promicanju i obrani ljudskih prava.

Hrvatski jezik:

SŠ HJ C.4.1. Učenik kritički procjenjuje utjecaj medijskih tekstova na doživljaj stvarnosti i oblikovanje identiteta primatelja. Postizanje korelacije postiže se putem dijaloške metode rasprave, pri čemu učenici izdvajaju ključne elemente osnovnih i prenesenih značenja audio –

vizualnih te vizualnih povijesnih izvora međusobnom komunikacijom. Pregledom suvremenog dokumentarnog filma, karikatura iz tiskovina poslijeratnog perioda nakon Drugog svjetskog rata i govora nadbiskupa Alojzija Stepinca, učenici donose vlastite zaključke te izdvajaju najvažnije informacije o povijesnoj stvarnosti života onoga vremena.

SŠ HJ C.4.2. Učenik prosuđuje povezanost vlastitoga i hrvatskoga kulturnog identiteta s određenim kulturnim krugom, na temelju različitih tekstova. Višemedijskim materijalima poput filma, karikature i govora može se ostvariti pristup sagledavanju individualizma i ljudskih prava pod okriljem totalitarnih sustava, stoga učenici mogu tumačiti i vrednovati paradigme Nezavisne Države Hrvatske i poslijeratne komunističke Jugoslavije.

Etika:

SŠ ETK B.4.1. Zagovara etičke različitosti i promiče toleranciju. U nastavnoj temi povezujemo povijest i etiku analizom, a zatim usporedbom utjecaja ustaškog te komunističkog režima na pojedinca i društvo, pomoću prethodno spomenutih povijesnih izvora. Učenici provedbom aktivnosti promišljaju o etičkim vrijednostima te donose moralni sud o povijesnim perspektivama života u ratnom i poslijeratnom vremenu Drugog svjetskog rata.

Likovna umjetnost:

SŠ LU C.4.1. Učenik prosuđuje međuodnos konteksta i umjetničkoga djela/stila. Uvidom u vizualne povijesne izvore, učenik objašnjava i uspoređuje propagandnu funkciju kojom se pokušava opismeniti društvo te uputiti konkretna poruka. Također, prosuđuje utjecaj političkog sustava, popularne kulture, masovnih medija i vizualnih komunikacija na društveno-povijesni kontekst.

SŠ LU B.4.2. Učenik raspravlja o različitim odnosima između umjetnosti i moći te o umjetnosti kao stvaralačkom procesu i argumentira vlastiti kritički stav. Sinergija između predmeta postiže se raspravom o uporabi likovne umjetnosti u propagandne svrhe, cenzuri te njenoj eksploataciji.

Informatika:

C.4.1 Nakon treće godine učenja predmeta Informatika u srednjoj školi, u domeni Digitalna pismenost i komunikacija, učenik planira, stvara, predstavlja i vrjednuje multimedijски projekt. Učenik, koristeći *online* okruženje, odabire prikladne digitalne alate pomoću kojih, radom u paru, predstavlja vlastiti digitalni sadržaj na zadanu i proučenu temu.

Povezanost s međupredmetnim temama:

Osobni i socijalni razvoj

B.5.2. Suradnički uči i radi u timu.

C.5.4. Analizira vrijednosti svog kulturnog nasljeđa u odnosu na multikulturalni svijet.

Učiti kako učiti

A.4/5.1. Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema.

A.4/5.2. Učenik se koristi različitim strategijama učenja i samostalno ih primjenjuje u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja.

A.4/5.3. Učenik kreativno djeluje u različitim područjima učenja.

A.4/5.4. Učenik samostalno kritički promišlja i vrjednuje ideje.

B.4/5.1. Učenik samostalno određuje ciljeve učenja, odabire pristup učenju te planira učenje.

B.4/5.2. Učenik prati učinkovitost učenja i svoje napredovanje tijekom učenja.

B.4/5.4. Učenik samovrjednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje.

C.4/5.1. Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život.

C.4/5.2. Učenik iskazuje pozitivna i visoka očekivanja i vjeruje u svoj uspjeh u učenju.

C.4/5.3. Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za svoje učenje i ustraje u učenju.

D.4/5.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

Građanski odgoj i obrazovanje

A.5.1. Aktivno sudjeluje u zaštiti i promicanju ljudskih prava.

A.5.2. Promiče ulogu institucija i organizacija u zaštiti ljudskih prava.

B.5.1. Promiče pravila demokratske zajednice.

Poduzetništvo

A.5.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.

Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije

A.5.1. Učenik analitički odlučuje o odabiru odgovarajuće digitalne tehnologije.

A.5.2. Učenik se samostalno služi društvenim mrežama i računalnim oblacima za potrebe učenja i osobnoga razvoja.

B.5.1. Učenik samostalno komunicira u digitalnom okruženju.

B.5.2. Učenik samostalno surađuje s poznatim i nepoznatim osobama u digitalnome okružju.

C.5.2. Učenik samostalno i samoinicijativno provodi složeno pretraživanje informacija u digitalnome okružju.

C.5.3. Učenik samoinicijativno i samostalno kritički procjenjuje proces i rezultate pretraživanja te odabire potrebne informacije među pronađenim informacijama.

D.5.3. Učenik samostalno ili u suradnji s kolegama predočava, stvara i dijeli nove ideje i uratke pomoću IKT-a.

Aktualizacija teme:

- Sloboda i ljudska prava u doba vladavine totalitarnih režima za vrijeme Drugog svjetskog rata te neposredno nakon njegova završetka.
- Shvaćanje moralnih i etičkih problema diskriminacije te kršenja ljudskih prava na rasnoj, ideološkoj, nacionalnoj i vjerskoj osnovi tijekom hrvatske povijesti dvadesetog stoljeća.
- Funkcije politike Nezavisne Države Hrvatske i komunističke Jugoslavije, pri oblikovanju svakodnevice te javnog mnijenja.
- Uloga povijesti u društvu i potreba suočavanja s prošlošću.

Oblici vrjednovanja:

- Vrjednovanje naučenog na kraju teme.
- Vrjednovanje za učenje/kao učenje na kraju blok – sat aktivnosti.

Tehnički koncepti: Povijesna perspektiva, usporedba i sučeljavanje, rad s povijesnim izvorom

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

1. Interpretira život i djelo nadbiskupa Alojzija Stepinca u skladu s povijesnom zbiljom, vodeći računa o vremenskom, društvenom i političkom kontekstu, što rezultira identifikacijom ondašnjih vrijednosti, položaja u društvu i ljudskim pravima na rasnim, ideološkim, nacionalnim i vjerskim osnovama u svakodnevnom životu.
2. Iznosi vlastito kritičko mišljenje o slobodi, ljudskim pravima, diskriminaciji i ulozi politike u konkretnim zbivanjima na prostoru Hrvatske tijekom Drugog svjetskog rata i nakon njegova završetka, koristeći se pripremljenim povijesnim izvorom u obliku dokumentarnog filma – *Stepinac: kardinal i njegova savjest*.
3. Objašnjava djelovanje totalitarnih političkih sustava na svakodnevni život pojedinca te cjelokupnog društva, tumačenjem povijesnih izvora.

Vremensko trajanje: 2 školska sata

- Uvod sata: 5 minuta
- Realizacija aktivnosti: 75 minuta
- Zaključni dio sata: 10 minuta

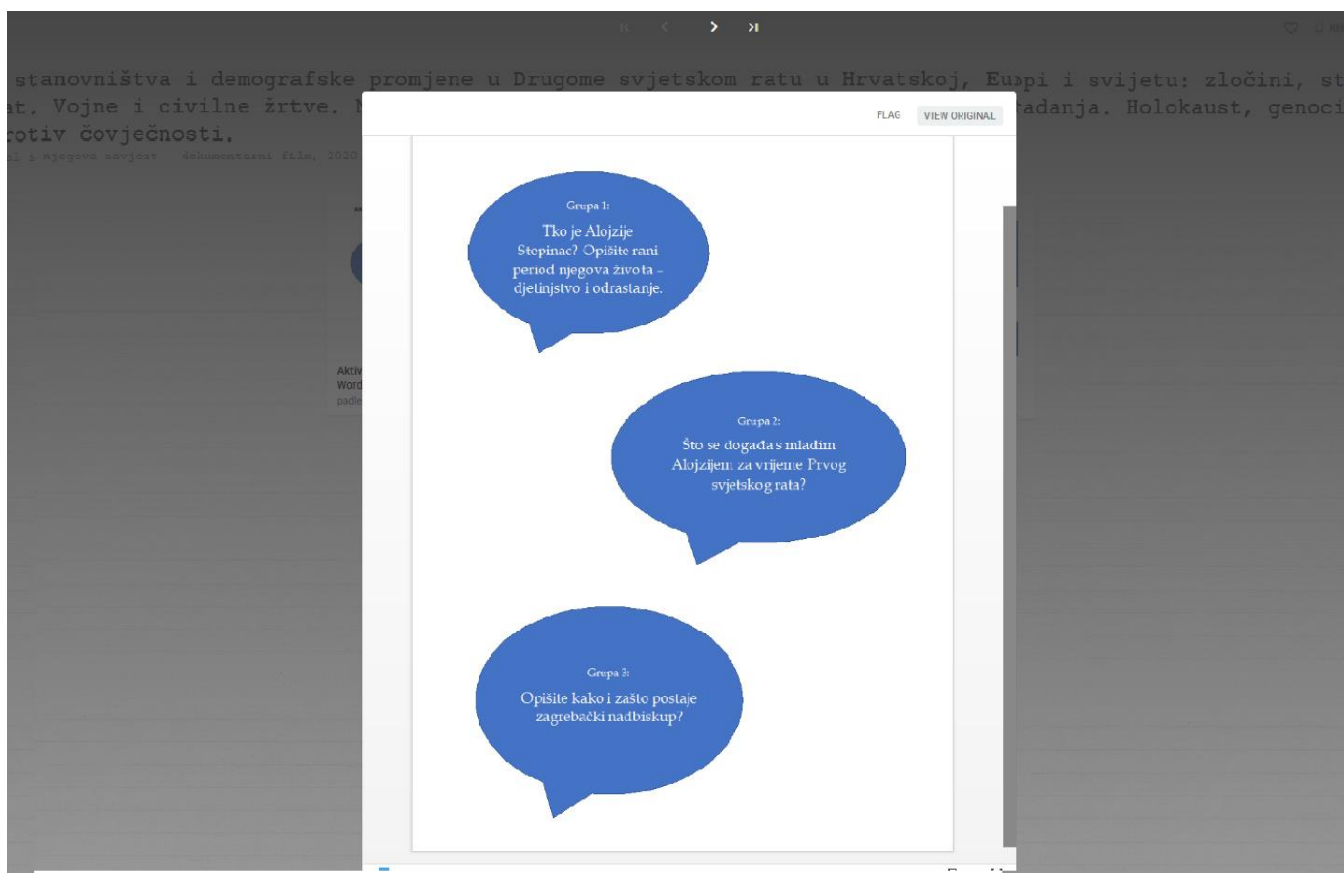
Sredstva, pomagala, digitalni alati: Pametna ploča, računalo, dokumentarni film *Stepinac: kardinal i njegova savjest*, radni materijali u pripravi nastavnika, digitalni alat Padlet.

Prijedlog aktivnosti:

Aktivnost 1. Povijesna perspektiva

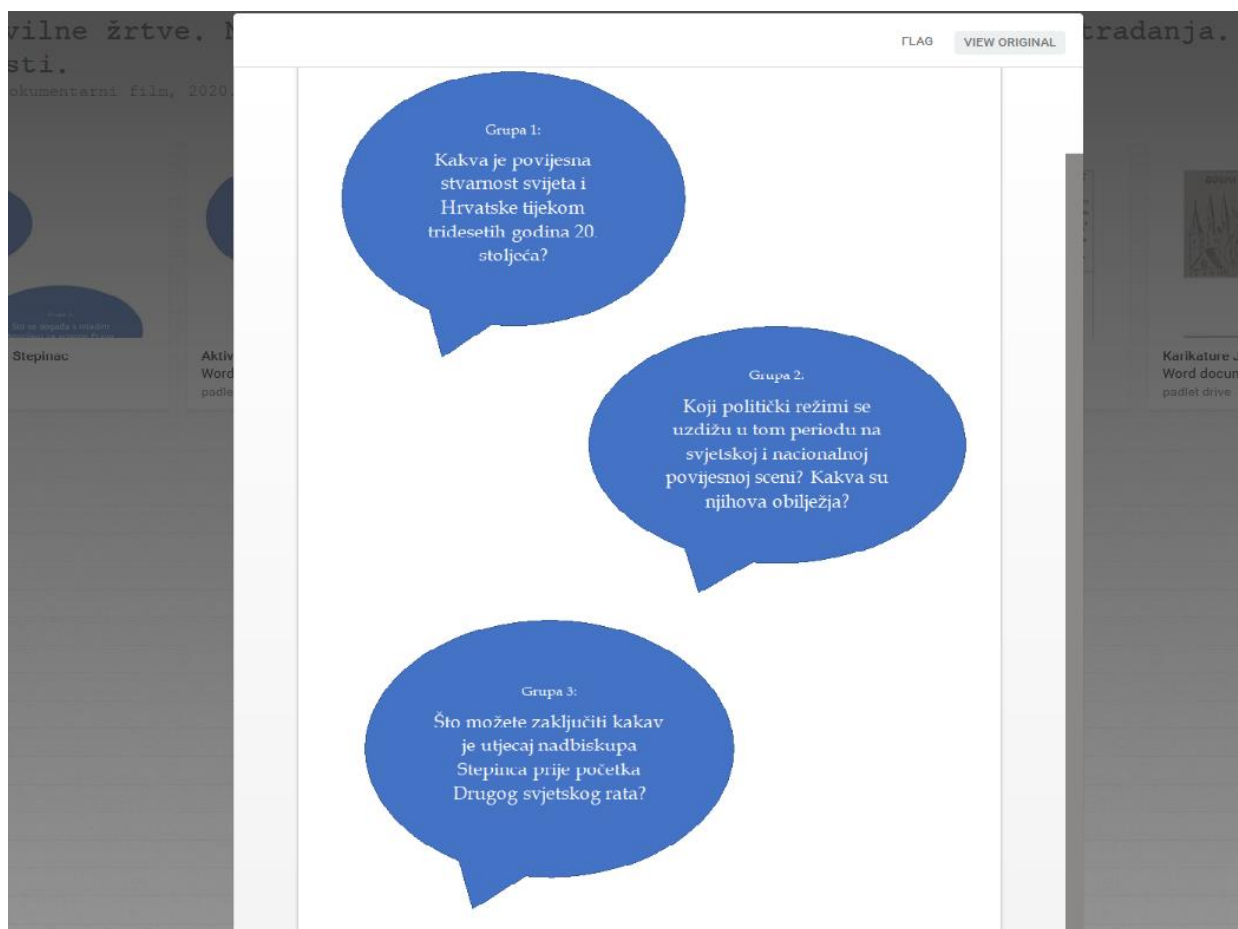
- predviđeno trajanje aktivnosti: 35 minuta

Učenici su podijeljeni u tri grupe te se aktivnost izvršava timskim radom. Svaka grupa, u tri ciklusa ove aktivnosti, odgovara na jedno pitanje u svakom ciklusu. Pitanja su svakoj grupi dostupna unaprijed, kako bi znali na što posebno obratiti pažnju. U početku prve aktivnosti, učenici, na samom početku, pažljivo gledaju dokumentarni film *Stepinac: kardinal i njegova savjest* od 2:00 do 7:10 minute (**Prilog 1**)¹. Nastavnik u digitalnom alatu Padlet otvara pitanja za raspravu koja traje oko 5 minuta: <https://padlet.com/povijestteacher/t3z7isqdnas544b8>.

¹ Video materijal po sekvencama označen je kao (Prilog xy).

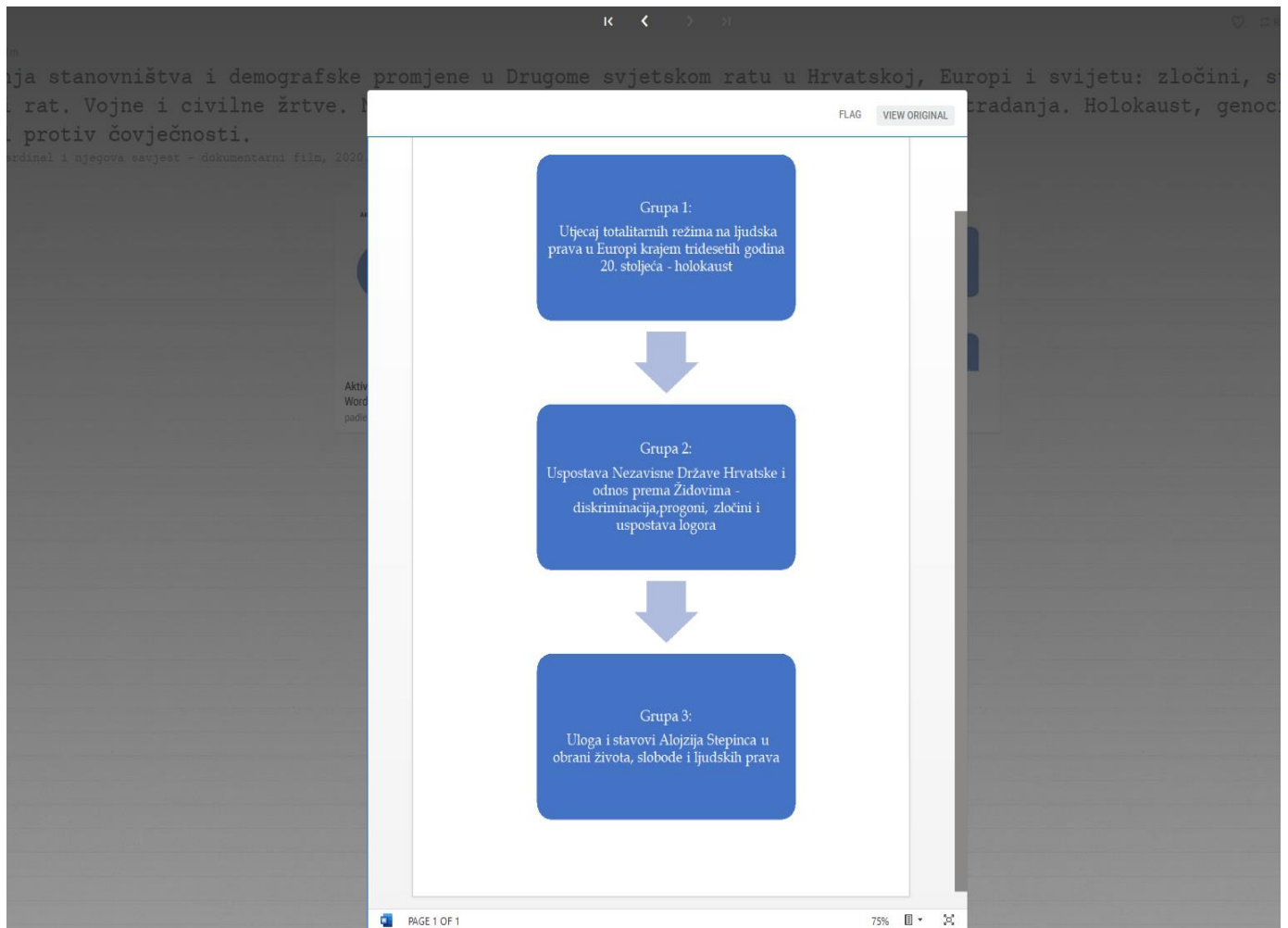
Aktivnost se nastavlja gledanjem filma od 7:36 do 10:05 minute (**Prilog 2**). Učenici prethodno stečeno znanje iznose u korelaciji s viđenim te raspravljaju prema navedenim pitanjima oko 5 minuta: <https://padlet.com/povijestteacher/t3z7isqdnas544b8>.

Nastavnik pokreće dokumentarni film od minute 11:30 do 22:40 (**Prilog 3**), a potom slijedi rasprava u trajanju od 7 minuta, u kojoj je glavni cilj povezati i objasniti zadane teme koje su se istaknule u ovom dijelu filma, aktivnim sudjelovanjem u govornom lancu čime se potiče iznošenje ideja, znanja i mišljenja. (<https://padlet.com/povijestteacher/t3z7isqdnas544b8>)

Teme za izvedbu govornog lanca su:

- Grupa 1: Utjecaj totalitarnih režima na ljudska prava u Europi krajem tridesetih i početkom četrdesetih godina 20. stoljeća – holokaust,
- Grupa 2: Uspostava Nezavisne Države Hrvatske i odnos prema Židovima – diskriminacija, progoni, osnivanje logora, zločini
- Grupa 3: Uloga i stavovi nadbiskupa Alojzija Stepinca u obrani života, slobode i ljudskih prava.

Povezanost s nastavnim predmetima:

- Hrvatski jezik SŠ HJ C.4.1. (Učenik izdvaja ključne elemente osnovnih i prenesenih značenja audio-vizualnog sekundarnog povijesnog izvora međusobnom komunikacijom u raspravi. Interpretira i analizira zadanu temu.),
- Geografija GEO SŠ A.4.1 (Učenik tumači multikulturalnost i ljudska prava prije i za vrijeme Drugog svjetskog rata u Hrvatskoj, a zatim povijesnu situaciju povezuje s ostatkom svijeta.),
- Etika SŠ ETK B.4.1. (Promišljanjem o etičkim vrijednostima, učenik donosi sud o politici Nezavisne Države Hrvatske i djelovanju pojedinca u obrani ljudskih prava te promišlja o granicama sloboda u komunističkoj Jugoslaviji).

Aktivnost 2. Usporedba i sučeljavanje

- predviđeno trajanje aktivnosti: 25 minuta

Učenici gledaju dokumentarni film u odabranim minutama:

(Prilog 4) 23:50 – 24:55
(Prilog 5) 26:15 – 26:37
(Prilog 6) 27:13 – 35:20
(Prilog 7) 39:47 – 40:10
(Prilog 8) 40:37 – 46:28
Sveukupno: 15 minuta

Za vrijeme gledanja odabranih dijelova filma, svaki učenik vodi bilješke i razmišlja o zadanim pitanjima na radnom listiću u pripravi nastavnika. Dokumentarni film se koristi kao medij koji interpretira prošlost. Nakon 15 minuta gledanja filma i istodobnog vođenja evidencije koju vodi učenik, nastavnik nagoviješta analizu u kojoj učenici, unutar 10 minuta, iznose svoje mišljenje, uspoređuju i sučeljavaju obilježja te karakteristike politika Nezavisne Države Hrvatske i komunističke Jugoslavije prema ljudskim pravima, svakodnevnom životu i nadbiskupu Alojziju Stepincu, a nasuprot tome ističu učinkovitost nadbiskupa Alojzija Stepinca u obrani i njegovanju moralnih vrijednota.

Radni listić za vođenje evidencije

<ol style="list-style-type: none"> 1. Koja su obilježja Nezavisne Države Hrvatske? 2. Kako provodi rasnu politiku? 3. Kako se Nezavisna Država Hrvatska odnosi prema djelovanju Alojzija Stepinca? 4. Što možete zaključiti o vjerskim slobodama i poštivanju nacionalnosti? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Što nadbiskup Stepinac čini za obranu života, slobode i ljudskih prava? 2. Kako se suprotstavlja rasnoj politici Nezavisne Države Hrvatske? 3. Koga sve brani od nasilne politike? 4. Kakve su reakcije svijeta na djela Alojzija Stepinca? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kako komunistička politika iskorištava djelovanje Alojzija Stepinca? 2. Kako se ponaša prema stanovništvu nakon završetka rata? Što se događa s imovinom? 3. Zašto komunistička vlast uhićuje i sudi nadbiskupu Stepincu? Kakvo je to suđenje i koji rezultat donosi? 4. Kako svijet reagira na presudu?

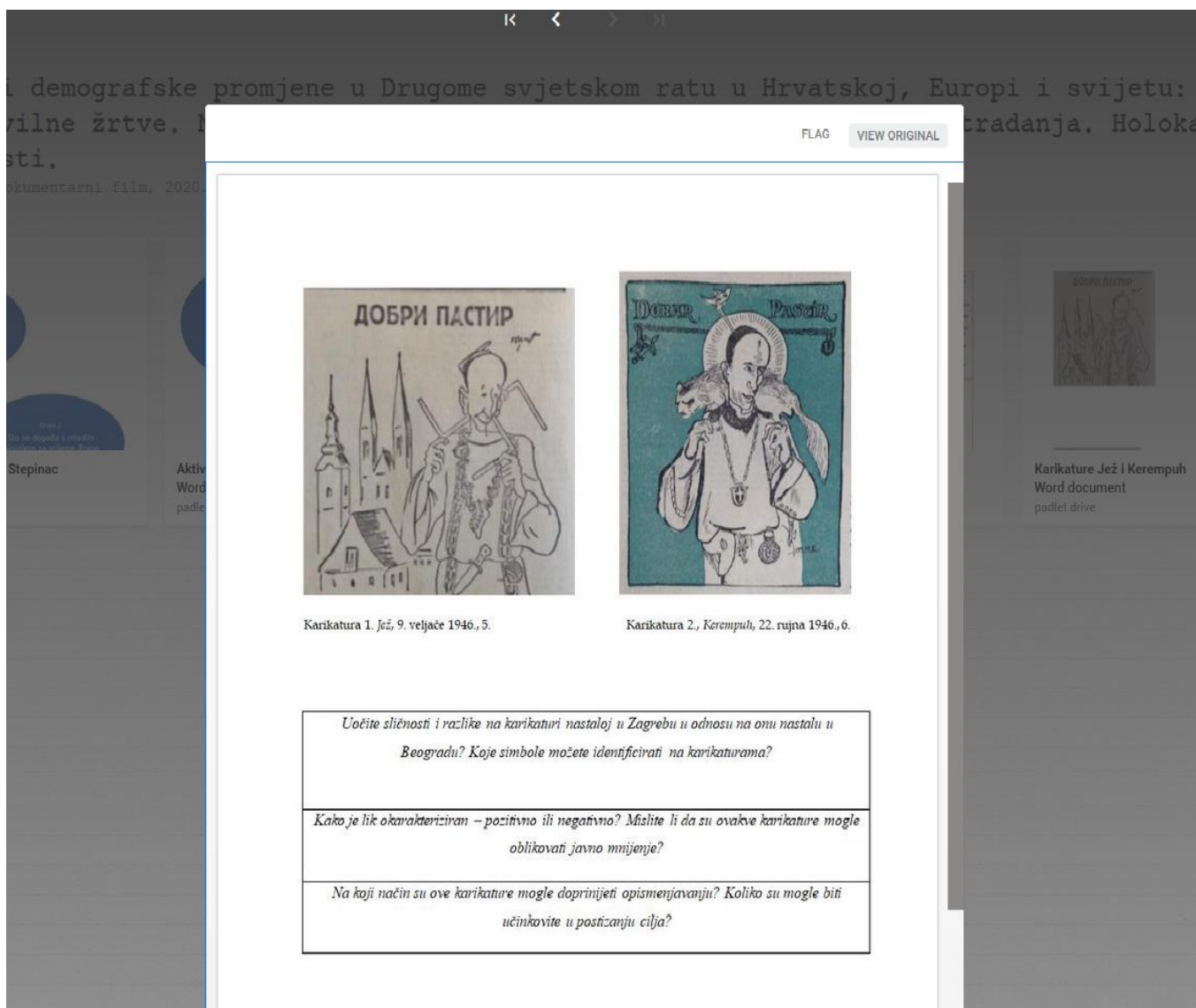
Povezanost s nastavnim predmetima:

- Hrvatski jezik SŠ HJ C.4.2 (Pristupom medijskom materijalu poput filma, učenik sagledava pristup odnosu totalitarističkih sustava prema individualizmu i ljudskim pravima. Pismenom i usmenom metodom oblikuje mišljenje o materijalu koji analizira).
- Etika SŠ ETK B.4.1 (Zadatak povezuje odnos povijesti i etike, stoga učenik usporedbom te sučeljavanjem utjecaja ustaškog i komunističkog režima na pojedinca i društvo stvara viziju o moralnoj ispravnosti putem primjera djela pojedinca – primjer nadbiskupa Alojzija Stepinca).

Aktivnost 3. Rad s povijesnim izvorom

- predviđeno trajanje aktivnosti 15 minuta

Nastavnik u prvom dijelu aktivnosti, učenicima, u digitalnom alatu Padlet, (<https://padlet.com/povijestteacher/t3z7isqdnas544b8>) prikazuje dvije karikature nadbiskupa Alojzija Stepinca, koje su nastale u satiričkim listovima Kerempuh iz Zagreba te Jež iz Beograda, godine 1946. Učenici pojašnjavaju i određuju djelovanje totalitarnih političkih sustava na svakodnevni život pojedinca te cjelokupnog društva analizom karikature, uz pomoć postavljenih pitanja.

demografske promjene u Drugome svjetskom ratu u Hrvatskoj, Europi i svijetu: vilne žrtve. M... tradanja. Holoka... sti. Dokumentarni film, 2020

Stepinac Aktiv Word padle

FLAG VIEW ORIGINAL

Karikatura 1. Jež, 9. veljače 1946., 5.

Karikatura 2. Kerempuh, 22. rujna 1946., 6.

<i>Uočite sličnosti i razlike na karikaturi nastaloj u Zagrebu u odnosu na onu nastalu u Beogradu? Koje simbole možete identificirati na karikaturama?</i>
<i>Kako je lik okarakteriziran – pozitivno ili negativno? Mislite li da su ovakve karikature mogle oblikovati javno mnijenje?</i>
<i>Na koji način su ove karikature mogle doprinijeti opismenjavanju? Koliko su mogle biti učinkovite u postizanju cilja?</i>

Karikature Jež i Kerempuh Word document padlet drive

Dopuna aktivnosti izvršava se tako što učenici gledaju sljedeće dijelove dokumentarnog filma u odabranim minutama:

(Prilog 9) 48:03 – 49:50
(Prilog 10) 51:25 – 53:15
(Prilog 11) 54:15 – 54:35
(Prilog 12) 57:27 – 59:40
Sveukupno: 5 minuta

Nastavnik, prije gledanja filma, daje učenicima tezu *Alojzije Stepinac – simbol snage i otpora komunističkom režimu*, o kojoj moraju razmisliti za vrijeme gledanja filma te na posljetku obrazložiti ulogu i važnost nadbiskupa Stepinca u vremenu u kojem je djelovao i živio. Učenici izvršavaju zadatak dijaloškom metodom.

Povezanost s nastavnim predmetima:

- Likovna umjetnost SŠ LU C.4.1. i SŠ LU B.4.2. (Učenik prosuđuje utjecaj političkog sustava, popularne kulture, masovnih medija i vizualnih komunikacija na društveno-povijesni kontekst, a zatim objašnjava i uspoređuje propagandnu funkciju kojom se pokušava opismeniti društvo te uputiti konkretna poruka. Učenik uočava i raspravlja o uporabi likovne umjetnosti u propagandne svrhe, o cenzuri te njenoj eksploataciji.),
- Hrvatski jezik SŠ HJ C.4.1. (Tumačenjem filma i karikature, učenik može usmeno oblikovati vlastito kritičko mišljenje o povijesnoj stvarnosti pod okriljem komunizma.),
- Etika SŠ ETK B.4.1. (Učenik interpretira odnos komunističkog režima prema nadbiskupu Alojziju Stepincu te njegov primjer pojašnjava i konkretizira na razini povijesne stvarnosti cjelokupnog ondašnjeg hrvatskog društva, u skladu s promicanjem etičnosti i zagovaranjem tolerancije).

Kreativni zadatak za domaću zadaću:

Učenici trebaju pogledati cijeli dokumentarni film, a potom, u digitalnom alatu po izboru, iznijeti svoje mišljenje o porukama i djelovanju nadbiskupa Alojzija Stepinca za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske i komunističke Jugoslavije. Zadatak se izvršava radom u paru te ga je potrebno izraditi do sljedećeg nastavnog susreta i postaviti u zajedničku mapu na digitalnoj platformi Padlet.

Povezanost s nastavnim predmetima:

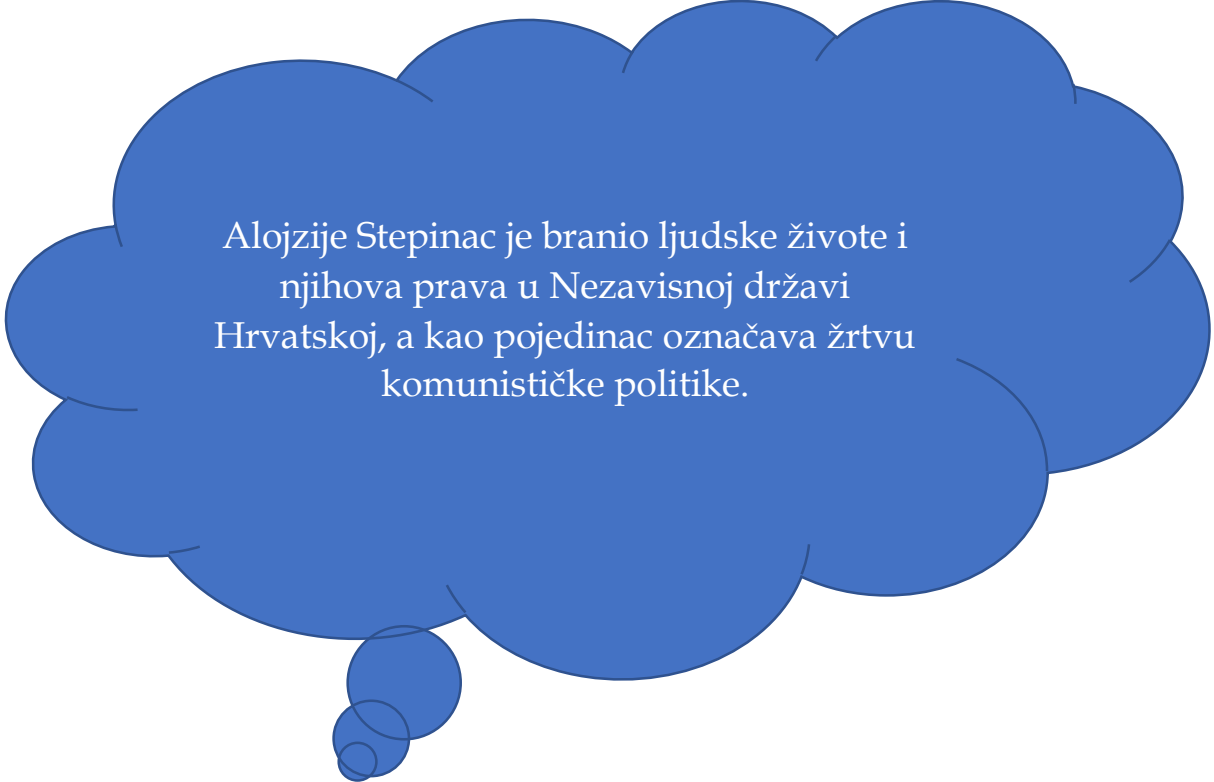
- Informatika C.4.1 (Učenik koristeći *online* okruženje odabire prikladne digitalne alate, pomoću kojih, radom u paru, predstavlja vlastiti digitalni sadržaj na zadanu i proučenu temu.)

Vrjednovanje za učenje:

Uz pomoć izlazne kartice učenici, u formi jedne rečenice, trebaju ispitati zadanu tvrdnju, a potom obrazložiti svoj odgovor.

Vrednovanje kao učenje:

Dijaloška metoda. Razgovor s učenicima: Sviđa li Vam se sat? Da/Ne? Zašto?

Alojzije Stepinac je branio ljudske živote i njihova prava u Nezavisnoj državi Hrvatskoj, a kao pojedinac označava žrtvu komunističke politike.

Literatura i izvori:

Akmađža, Miroslav. *Stepinac: riječju i djelom*. Zagreb: AGM, 2019.

Akmađža, Miroslav. *Katolička crkva u komunističkoj Hrvatskoj: 1945. - 1980*. Zagreb: Despot infinitus, 2013.

Batelja, Juraj. *Blaženi Alojzije Stepinac – svjedok Evanđelja ljubavi. Životopis, dokumenti i svjedočanstva – prije, za vrijeme i nakon Drugog svjetskog rata*. Zagreb: Postulatura blaženog Alojzija Stepinca, 2010.

Banac, Ivo. *Hrvati i crkva: Kratka povijest hrvatskog katoličanstva u modernosti*. Zagreb: Profil knjiga, Sarajevo: Svjetlo riječi, 2013.

Bilandžić, Dušan. *Hrvatska moderna povijest*. Zagreb: Golden Marketing, 1999.

Jareb, Mario. *Ustaško - domobranski pokret od nastanaka do travnja 1941. godine*. Zagreb: Školska knjiga i Hrvatski institut za povijest, 2006.

Harris, Robin. *Stepinac - njegov život i vrijeme*. Zagreb: Školska knjiga, 2016.

Gitman, Esther. *Kad hrabrost prevlada. Spašavanje Židova u NDH 1941. - 1945*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2012.

(Ur.) Majnarić, Ivan. Kevo, Mario. Anić, Tomislav. *Nadbiskup Stepinac i Srbi u Hrvatskoj u kontekstu Drugoga svjetskog rata i poraća / Archbishop Stepinac and the Serbs in Croatia within the period of World War II and post - war period*. Zagreb: Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagrebačka nadbiskupija, Kršćanska sadašnjost, 2016.

Matković, Hrvoje. *Povijest Jugoslavije*. Zagreb: Naklada Pavičić, 2003.

Matković, Hrvoje. *Povijest Nezavisne Države Hrvatske*. Zagreb: Naklada Pavičić, 1994.

Radelić, Zdenko. *Hrvatska u Jugoslaviji 1945. - 1991*. Zagreb: Školska knjiga, 2006.

Izvori:

Dokumentarni film *Stepinac: kardinal i njegova savjest*, 2020, Hrvatska. Redateljica: Višnja Starešina

Karikatura 1. *Jež*, 9. veljače 1946.

Karikatura 2., *Kerempuh*, 22. rujna 1946.